

There are no translations available.

Šetajući rapskim srednjovjekovnim ulicama udišem duh grada i upijam atmosferu minulih vremena, toliko bliskih da se čine živima. I razmišljam, svatko tko je zaljubljen šetao soto braco gradskom promenadom, sjedinio se sa smaragdnom sjajem mora u ljetno praskozorje, osjetio vrući pijesak rapskih plaža pod svojim prstima ili udisao mirise Mediterana u gustim šumama, taj zna što je raj na Zemlji. I da, on doista postoji! Prema legendi sam Bog je stvarajući svijet, stvorio jadranske otoke i svakome od njih nadjenao ime, već prema njegovoj zaslugi. Samo jednome nije znao imena, jer ga je stvorio toliko lijepim da ga je želio zadržati za sebe. I naselio ga je prastanovnicima svijeta, potomcima Adamovim i Evinim da baštine njegovim prekrasnim otokom.

Najljepše ime nadjenuše mu Rimljani- Arba. Vidjevši otok mrk ili taman od bujne vegetacije koja ga je prekrivala, odlučio ga preoteti Grcima i zaviriti u njegove tajnovite šume, sagraditi naselje na njegovim najstrmijim klisurama i opasati ga zidinama kako bi zauvijek ostao njihov. I obitavali su Rimljani otokom, sagrađivši si grad po mjeri da ih podsjeća na domovinu, upravljajući njime kao da je sam Rim, štujući svoja božanstva u blagostanju i slozi. Prozvali su svoj mali rimski municipij sretnim; pridjev felix davao se samo privilegiranim gradovima Rimskog Carstva poznatim po zaslugama. I svoje ime Felix Arba ponosno su ispisali na malu amforu, simbol moći Rimskog Carstva i zadovoljstva njihovih građana.

Ali vjetrovi s istoka promijenili su sudbinu otoka. Nadiruća slavenska plemena, pomalo barbarska u svojoj srži, natjerala su u bijeg domicilno stanovništvo i promijenila zauvijek stoljetni običaj njegovanja grada. Stočari po porijeklu ostavili su pustim rimski grad na klisuri naselivši plodne ravnice otoka kako bi baštinili bogatstvom koje im ta zemlja pruža. Prihvativši kršćanske tradicije, koje su već i sami Rimljani prigrlili kao svoje, prihvatili su i život u gradu prilagodivši ga svom pomalo divljem mentalitetu. Svom slavenskom lingvističkom korijenu prilagodili su i ime otoka – Rab, ponosno ime, koje otok nosi sve do današnjeg dana.

Otokom nipošto nije zavladao mračni srednji vijek. Naprotiv. Rab je postao dijelom hrvatskog kraljevstva pod vlašću prvog hrvatskog kralja Tomislava oslobodivši se vlasti Bizanta. Otok je dobio suverenitet, priliku da napiše vlastiti statut i autonomno se brine za svoje stanovnike. I dok je na istoku jačalo hrvatsko kraljevstvo, na zapadu Jadrana rađala se nova sila – Venecija. Pokušaji Venecije da zavlada otokom, bili su mnogobrojni, a miješanje utjecaja i prodiranje kulture sa zapada pridonijeli su vremenu procvata, vremenu koje je za sobom ostavilo najveća otočka bogatstva.

Godine 1059. , u vrijeme vladavine hrvatskog kralja Petra Krešimira IV., na Rab dolaze benediktinci, nositelji duhovne moći i pridonose graditeljskoj aktivnosti na otoku. Došavši sa sjevera Italije donose svoje običaje i materijalna bogatstva, najčešće u obliku relikvija svetaca i rasprostiru ih otokom. Možda su baš oni ti, koji su svojim relikvijama spasili otok od napada Normana sa mora.

Legenda o obrani grada

Prije pričanja same legende o čudotvornoj obrani grada, bitno je razumijeti srednjovjekovne ljude. Duboko religiozni, bogobožni i lišeni svih tjelesnih užitaka, vjerovali su da ostaci

svetaca tzv. relikvije imaju čudotvorne moći koje se mogu primjeniti u raznim nevoljama koje ih snađu. Relikvije su ponekad čuvali na gradskim zidinama ne bi li potjerale zle duhove, koje predstavljaju prijetnju. Prema vjerovanju, jedna takva relikvija, lubanja sv. Kristofora obranila je grad od napada Normana, koji su u tri navrata prodirali lađama u grad, ne bi li ga opljačkali. Normani su opsjedali grad od 14. travnja do 9. svibnja 1071. godine. Ne mogavši izdržati napade ljudstvom nadmoćnijeg neprijatelja, stanovnici otoka zarekli su se sv. Kristoforu i posljednjeg dana napada upućene strijele sa neprijateljskih lađa odbijale su se od zidina i vraćale na neprijateljsku flotu. Normani su bili toliko zatečeni i prestravljeni da se njihov vođa ispričao Rabljanima i s brodovljem napustio rapsko more.

Drugi napad dogodio se 1105. godine, akteri su ovoga puta prema spisima bili Mađari, plaćenici koje je poslao ugarski kralj Koloman da za njega osvoje Dalmaciju. Rab je napadnut sa trinaest lađa, ali hrabri Rabljani, zariču se svom svecu zaštitniku i odlučuju napadnuti Mađare sa tri lađe. U trenutcima bitke silovito je zapuhala bura i razdvojila zaraćene strane.

Uporni Mađari su i treći put napali otok, ali su im Rabljani doskočili uz pomoć mletačkih lađa zarobivši napadače. Nakon tog napada Rabljani se priklanjaju Veneciji dopustivši reorganizaciju vlasti na otoku.

Rab pod vlašću Venecije

Pravo vrijeme procvata doživljava Rab pod venecijanskom zaštitom. Biti pod vlašću najveće pomorske sile svijeta, na razmeđu strateški važnih puteva kao spona između istoka i zapada, biti dio Republike tako senzibilizirane za kulturu kakva je bila Venecija, izdiglo je Rab iz burnih vremena promjene vladara i nadiranja neprijatelja. Otokom je ponovno zavlдалo vrijeme blagostanja: Venecija je crpila sirovinu sa bogatog otoka, a zauzvrat je obogaćivala kulturu grada. Nastupa vrijeme najveće graditeljske djelatnosti, podižu se najreprezentativniji spomenici grada i Rab dobiva svoj srednjovjekovni sjaj i slavu, koja ga prati i do današnjih vremena. Obnavlja se najljepša crkva grada, Katedrala Uznesenja Marijina, sjedište rapskog biskupa, podižu se simboli grada četiri zvonika, kao i brojna sakralna mjesta. Gradu je pružena njegova današnja vizura: sa mora gledan, izgleda grad kao prekrasan brod sa četiri jarbola.

Papa Aleksandar III. na Rabu

U 12. stoljeću žitelji Raba obnavljaju najljepšu svoju građevinu, ponos i ukras staroga grada, katedralu Uznesenja Marijina. Njena fasada zasjala je novim sjajem, a kombinacijom upotrebe bijelog mramora i rapskog plemenitog kamena breče blago roskaste boje postignuta je koloristička igra. Bio je to spoj najkvalitetnijeg uvoza tadašnjeg doba i rapskih dobara, namjenjenih za dekoraciju sakralnih i profanih građevina. Sama rapska breča isprepletana crveno-bijelih uzorcima neodoljivo podsjeća na bademe pa je i dobila ime "mandorlato d' Arbe".

Bademi i limuni, koji na Rabu rastu u izobilju, najvažniji su sastojci poznate rapske delikatese, Rapske torte, pravog specijaliteta, čije porijeklo je i do današnjeg dana ostalo zagonetka. Jedna od teorija vezana je za posjet pape Aleksandra III. Rabu. Papa je naime na povratku iz Zadra za Veneciju 1177. godine pristao na Rabu i posvetio novoobnovljenu katedralu, a stanovnici Raba poželjeli su u znak zahvalnosti iznenaditi svog nesvakidašnjeg gosta. Budući

da je Papa Aleksandar III. bio rodom iz Siene, grada gdje su svakojaki kolači s bademima vrlo poznati, rapske benediktinke su izradile kolač od badema, koji bi Papu podsjetio na njegovo djetinjstvo i rodni kraj. Svojim malim remek djelom su ostale tako opčinjene da su recept neprestano ga usavršavajući sačuvale unutar zidina samostana. Do prije stotinjak godina, samo su rapske žene znale recepturu Rapske torte, a danas je ona nezaobilazna delikatesa i jedan od najljepših suvenira koje možete ponijeti sa otoka Raba.

Rab u doba renesanse

U srednjem vijeku su stanovnici Raba živjeli u pravom blagostanju: broj stanovnika grada unutar zidina iznosio je 5000, a na samom otoku živjelo je 10000 ljudi. Bilo je to vrijeme nastanka najreprezentativnijih građevina: svaka rapska plemićka obitelj željela je pokazati svoje bogatstvo i moć plaćanjem najboljih majstora renesanse da ukrase njihove palače i dvorišta. Prožimanje novih utjecaja renesance i cvijetne gotike, ostavštine Venecije, ostavilo je nov pečat u izgledu grada davši mu moderniji izgled i novi profani karakter.